

art@school: INFILTRATIE VAN HEDENDAAGSE KUNST IN HET ONDERWIJS

art@school is een kunsteducatief project voor kleuterscholen, lagere en middelbare scholen, ontwikkeld en opgestart door hedendaagse kunstenaars Griet Dobbels en Jan De Cock. art@school is een experiment en heeft als doel hedendaagse kunst te laten infiltreren binnen de vakinhouden van het onderwijs. Na twee jaar vooronderzoek werd een pilootproject opgestart in het Sint-Jan Berchmanscollege te Brussel. Het unieke aan art@school is dat er een concept is ontwikkeld zodat zowel de kleuterschool, de lagere school en het secundair hieraan meewerken. art@school wil door infiltratie van kunstenaars, de kracht van hedendaagse kunst blijvend introduceren in het reguliere onderwijs.

Tekst: Griet Dobbels en Jan De Cock
Maart 2014

Visie

Hedendaagse kunst doet dingen met mensen. Het vat samen, representeert, symboliseert, bekritiseert, ontkracht, bevestigt, verruimt, bevraagt, of doet twijfelen. Het heeft de kracht om zekerheden in vraag te stellen, attitudes te veranderen en dit op een ogenschijnlijk vrijblijvende manier. Maar niets is minder waar. Kunst verandert. Verleden, heden en toekomst worden gecompriemd en weer uit elkaar gehaald. Het slurpt op en laat weer los. Het stelt de maatschappij in vraag en helpt haar met de complexiteit en diversiteit omgaan. Een maatschappij zonder hedendaagse kunst kan niet bestaan. Ze is ten dode opgeschreven. Met dit project hebben Jan De Cock en Griet Dobbels de kracht van de hedendaagse kunst geïntroduceerd in het reguliere onderwijs.

Hedendaagse kunst werd op die manier als een evidente en andere manier van zijn en reflectie geïntegreerd in het onderwijs. Via de lens van hedendaagse kunst worden eigen competenties en passies van de leerlingen, leerkrachten en scholen herontdekt en versterkt. Zo komt hedendaagse kunst 'niet los van alles wat bestaat', maar eerder als iets dat kan toevoegen en complementair is aan wat al bestaat. De hedendaagse kunst werd gebruikt als medium om vak-, leeftijd-, en schooloverschrijdend te werken. Want het unieke aan art@school is dat er een concept werd ontwikkeld waaraan zowel de kleuterschool, de lagere school als het secundair kunnen meewerken.

Doelstellingen

- Leerlingen, leerkrachten en scholen leren verschillende procesmethodes kennen die eigen zijn aan de hedendaagse kunst
- Leerlingen, leerkrachten en scholen komen zelf tot actie en resultaat door middel van brainstormen, door hetgeen ze van de kunstenaars aangereikt wordt te verwerken, door de

daarop volgende bijsturing en stimulering.

- Leerlingen, leerkrachten en scholen leren samenwerken over de structuren (o.a. klassen, schoolomgeving) en tijd (o.a. leeftijden) heen.
- Leerkrachten en scholen worden gestimuleerd om na te denken over andere manieren van les geven, los van de vakinhoud.
- Alle acties en interventies dragen bij tot het behalen van de vakoverschrijdende eindtermen.
- De hedendaagse kunst wordt structureel ingebed in het reguliere onderwijs.

Concrete uitwerking

Schooljaar 2009-2010 en schooljaar 2010-2011:

Vooronderzoek in de scholen in overleg met directies en leerkrachten naar een werkbaar concept.

Schooljaar 2011-2012:

Concrete start van alle acties op school -en klasniveau, juni voorstelling pers.

Schooljaar 2012-2013:

Verderzetten acties op school -en klasniveau, oktober: toonmoment tijdens opendeurdag middelbaar.

2014:

Voorstelling publicatie / kunstenaarsboek als handleiding voor toekomstige kunsteducatieve projecten.

Basisconcept: tijdslijn

Het basisconcept van art@school is de 'tijdslijn': een tijdslijn die een verbinding mogelijk maakt tussen de verschillende leeftijdsgroepen en de verschillende klassen binnen de school. De tijdslijn communiceert en brengt interactie teweeg. Ook worden grenzen die aanwezig zijn tussen leeftijdsgroepen, leerlingen, leerkrachten, tussen de school en de stad, tussen binnen en buiten,

opgezocht en doorbroken. Het belang van het blijven bewegen, blijven interpreteren, open staan voor verandering, blijven groeien wordt onderstreept. Een tijdslijn die een verbinding mogelijk maakt tussen de verschillende leeftijdsgroepen en de verschillende klassen binnen de school. De tijdslijn communiceert en brengt interactie teweeg. De tijdslijn brengt orde in de chaos. Het is een herkenningspunt.

Vanuit deze inhouden is art@school ontstaan: over grenzen en vaste gewoontes doorbreken en openen.

Acties op schoolniveau

Eén van de acties op niveau van de hele schoolgemeenschap is de '**Nieuwland-Tijdslijn**': een levende ketting met kinderen van de kleuter- en de lagere school. Na afbraak van het Groupe S hoofdkwartier op het perceel tussen de Ursulinenstraat, Radstraat en Nieuwland ontstond er

namelijk een open plek waardoor er voor het eerst in het bestaan van het Sint-Jan Berchmans College de mogelijkheid ontstond om de gebouwen van de middelbare school te zien vanuit de lagere school en werd er een open doorgang gecreëerd tussen hoog en laag Brussel. De ketting van kinderen vormde een levende sculptuur tussen school en stad. Na verloop van tijd groeiden zowel de werf als de kinderen en ontstond een 'tjidslijn'. Door het documenteren van deze acties op regelmatige tijdstippen, werd ook de evolutie van de stad gearchiveerd, als een soort moderne archeologie.

Een tweede actie die in alle leerjaren aan bod kwam, is de **Véloscoop**: een vintage hometrainer met zoötroop. Als er gefietst wordt, brandt het licht, draait de cilinder en zie je bewegend beeld. De Véloscoop stond eerst in de kleuterschool en verhuisde doorheen het project naar de lagere en de middelbare school. Zowel de kleuters, als de leerlingen van het lager en het secundair maakten hiervoor een beeldverhaal.

Acties op klasniveau

De rode draad doorheen de acties die er per klas werden ondernomen, was '**de klasfoto**'. De klasfoto is de letterlijke weergave van een tijdlijn, want alle klasfoto's naast elkaar vormen een tijdlijn. Vakoverschrijdend werd een nieuwe betekenis gegeven aan wat een klasfoto kan zijn. Het is de positionering en reflectie van een groep tegenover een andere groep, het ene individu tegenover het andere, een leeftijdsgroep tegenover een andere.

Een klasfoto kan meer zijn dan een foto van een klas: een tijdlijn, een sfeerbeeld, een wereldkaart, een film, een boek met op elke pagina een beschrijving van een leerling, een letterlijke beschrijving, een schema, tabel, curve van gegevens van de groep (letterlijk of inhoudelijk), een wiskundig opgebouwde compositie, een interview...

Vertrekkende vanuit de vakinhouden werkte telkens één klas per leefjaar mee aan het project. Vanaf de onthaalklas in de kleuterschool tot en met het zesde middelbaar.

Enkele voorbeelden:

In de **1ste kleuterklas** zijn ze aan het verzamelen geslagen: bijeenzamelen van alle objecten, gevonden voorwerpjes, pleistertjes, traantjes, pijntjes, steentjes, pluimpjes, kauwgom, een afgebroken nagel, haar, een vingerafdruk, enz... Alles werd bijhouden per kleuter (naam, datum en locatie) en in een plastic zak met zipsluiting gestopt met etiket erop. Het resultaat was een muur vol zakjes van klein naar groot met alle persoonlijk verzamelde objecten van de kleuters waarbij ieder object zijn verhaal heeft.

De kleuters van de **2de kleuterklas** hebben zich de vraag gesteld hoe groot ze allemaal samen zijn. Ze zijn zich gaan vergelijken met een bestaand gebouw of een transportmiddel en ter plaatste gaan meten in hoeverre ze overeenkomen met een vliegtuig, of een bus of een...

De **3de kleuterklas** heeft een 3D maquette gemaakt waarop de leerlingen hun individueel parcours van die dag aan de hand van touwtjes in beeld brachten. Dit deden ze eerst in levende lijve: elk kind koos zijn eigen kleur touw en liet een spoor achter met het touw. Nadien keerden

ze op hun stappen terug. Het eindresultaat was een maquette en een film.

Elke kind van het **1ste leerjaar** (taal) kreeg als start de eerste letter van zijn naam in een houten uitvoering van wel een meter hoog. Daaraan werden gedurende het hele jaar persoonlijke spullen toegevoegd, gekleefd, getekend, enz... Op het einde van het jaar wordt 'de klasfoto' genomen van elke leerling met zijn eigen letter.

Het **3de leerjaar** (wiskunde) leerde in de meetkundeles over spiegelen. Dat gaf de aanleiding om een kaartspel te ontwerpen aan de hand van spiegelingen van portretten van de leerlingen; een referentie naar het klassieke kaartspel.

De leerlingen van het **4de leerjaar** (taal) schreven elk een 'elfje'. Dat is een gedicht(je) van elf woorden, verdeeld over 5 regels. De gedichten worden door de kinderen zelf gedrukt op door hen zelf hand geschept papier. Een volgende betrachting was om via de ramen een communicatie te doen ontstaan met de treinpendelaars door hen aan te zetten zelf een 'elfje' te schrijven.

In het **5de leerjaar** werden gepersonaliseerde pennendozen vervaardigd in papier maché, waarbij de leerlingen zich inspireerden op hun lievelingsdier.

In het **6de leerjaar** dachten de leerlingen na over hun toekomstperspectieven en werden vragen gesteld als 'hoe zie ik mijn toekomst?' en 'wat wil ik later worden?' Deze vragen verwerkten ze in een zelfgemaakte stopmotionfilm.

Leerlingen van het **2de middelbaar** schreven een motto in het Latijn dat verwees naar zijn/haar persoonlijkheid. Vervolgens brachten ze dit volgens hun eigen inbreng in beeld.

Een groep leerlingen van het **4de middelbaar** ontwikkelden binnen de lessen wiskunde een fractaal, een meetkundige figuur. Daarbij vertrokken ze van een zelfportret. Van alle resultaten werd een beeld (= klasfoto) genomen in een spiegelruimte, zodat oneindigheid nogmaals benadrukt werd, hetgeen tegelijk een toepassing uit de fysica is.

In de lessen geschiedenis richtten de leerlingen van het **5de middelbaar** een facebookgroep op waarbinnen ze brainstormden over 'de romantische vervreemding' na de industriële revolutie, geprojecteerd naar de hedendaagse vervreemding in hedendaagse kunst en de actualiteit. Het proces en de discussies resulteerden in een door de leerlingen opgesteld manifest.

In het **6de middelbaar** bestudeerden de leerlingen in het vak esthetica het kunstwerk De valsspeler van Georges De La Tour. Het resultaat werd een hedendaagse versie van dit 17e-eeuws schilderij.

Samenwerking Jan De Cock & Griet Dobbels

De samenwerking tussen Jan De Cock en Griet Dobbels is ontstaan uit interesse voor het conflict tussen het werk van beide kunstenaars. Beide kunstenaars probeerden grenzen te overschrijden: van zichzelf, hun werk, het medium en de ruimte. Inhoudelijke raakpunten van hun werk zijn onder meer het belang en de functie van de ruimte, tijdelijkheid/tijdloosheid, vluchtigheid, het moment, het landschap, grensgebieden, opbouwen/afbreken en het werken op schaal.

De verschillen liggen in hun uiteenlopende benadering van de kunstenaarspraktijk, de aanwezigheid of de afwezigheid van de kunstenaar in het werk, hun complementaire manier van functioneren in het kunstlandschap.

In hun samenwerking voor art@school tastten beide kunstenaars de grenzen en verschillen af en zochten ze raakpunten in hun werk op. Het werd een evenwichtsoefening waarbij ze elkaars terrein zijn binnengedrongen, hierop zijn gaan bewegen en elkaar een spiegel hebben voorhouden.

Realisatie van het project

art@school werd mogelijk gemaakt door de steun van de Vlaamse minister bevoegd voor Brussel en werd inhoudelijk opgevolgd door de Universiteit Gent, meer bepaald door Prof. Michel Vandenbroeck (vakgroep sociale agogiek), Kris Rutten (vakgroep onderwijskunde) en studente Laura De Kimpe die haar masterproef aan het project wijdde: 'Hedendaagse kunst in het onderwijs. Een interpretatieve analyse'.

Contact

Griet Dobbels
griet.dobbels@skynet.be
www.grietdobbels.be

Atelier Jan De Cock
atelier@jandecock.net